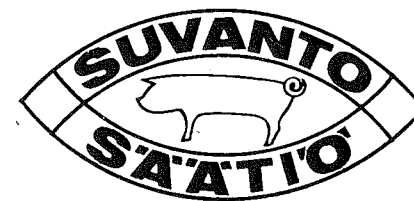

SUVANNON SEUTU

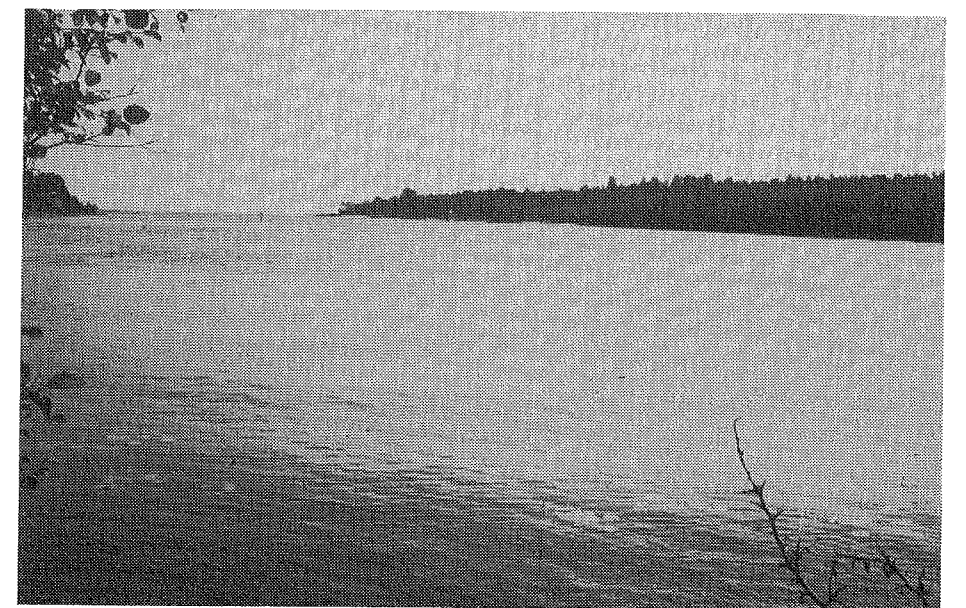

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 6 1988

SYYSKUU

Taipaleenjoki laskee Laatokkaan.

Rukous

*Rukoilen siunausta
heimolle karjalan,
joka yhä tuntee
kaihon ja ikävän.*

*Polkumme poikkeava
kotoa kauas vie.
Tunteemme tuskaa sana
ilmaise koskaan ei.*

Vunukalle

*Kevään ensi kukka.
Lapsi aurinkoinen.
Sinun elämäsi
ei voi elää toinen.*

*Tulit takaa rajan.
Kuljet määräjän.
palaat kirkkauteen!*

(Mirva Henrietta Emilian ristiäsiin 8. 5. 1988.)

Runoja

Toivomus

*Hellä kosketus,
hyvä sana
olkoon elämän
maustajana
elon aamusta
iltahetkeen.*

*Kerran päättyissä
elon retken
olkoon saattaja
viime hetken:
hellä kosketus,
hyvä sana.*

Evakon kärryillä

*Evakon kärryillä
meitä on monta.
Kuljemme tietä
arvaamatonta.
Mäkiä, notkoja,
metsää ja rämettä,
Pohjanmaata ja Hämettä.*

*Evakon kärryillä
istumme yhä.
Karjalan maahan
jää juuremme syvä.
Lähelle meitä jää
itku ja nauru.
— Herkästi irtoaa
laulu.*

Elsa Tuokko

Puhe Sankarihaudalla Sakkola-juhlapäivänä 7. 8. 1988

Monisataisena joukkona on sakkolalainen juhla-ikä tänään Tampereella. Sakkolalaisen perinteen mukaisesti aloitamme yhdessäolomme sankarivainajia ja Karjalaan jääneitä vainajiamme kunnioittavasti muistamisen.

Seisomme tämän sankaripaaden edessä ja mielessämme ovat Sakkolan sankarivainajat, läheiset omaisemme, joiden lepopaikka on maamme monissa sankarihaudoissa taikka he ovat jääneet taistelukentille.

Niistä sakkolalaisista, jotka lähtivät velvollisuuttaan täyttämään silloin kun maan vapaus ja itsenäisyys olivat uhattuna, lähes kaksisataa ei palanneet sodasta. He eivät ole juhla-ikäen joukossa, mutta heidän ansi-

ostaan me kaikki muut saamme elää vapaassa isänmaassa.

Jokainen heistä tajusi isänmaan vapauden ja itsenäisyyden olevan vaakalaudalla, siksi he olivat valmiit antamaan ja antoivat kalleimman uhrinsa.

Ei ole heidän syynsä, että Sakkola ja Karjala menetettiin, vaikka vain osan siitä vihollinen sai taistellen valttua.

Suomalaiset sotilaat, joukossa paljon Sakkolan miehiä seisoivat edelleen Suvannon rannalla silloin kun sotatoimet 13 maaliskuuta 1940 päättyivät, samoin syyskuussa 1944.

Valtavan sotakoneiston omaava ylivoimainen vihollinen oli työntynyt Suvannon etelärannalle, mutta Su-

vannon jälle ja sen rantatörmiin hyökkääjät tuhottiin.

Omatkin tappiot olivat suuria ja katkeria, epätoivoiselta näyttäviä taisteluja käytiin, mutta periksi ei annettu ja Suvannon ranta pidettiin hallussamme.

Paljon vuoti sakkolalaistakin verta Suvannon äyräille. Monen nuoren taistelijan elämä sammui. Moni sai kantaakseen elinikäisen vamman.

Mittaamaton määrä kärsimyksiä ja menetyksiä koettiin ja kestiin mutta vihollinen torjuttiin. Maan vapaus säilyi — SOTAA EI HÄVITYT — vaikka paljon kärsittiin.

Suvannon ranta on kuitenkin vieraan vallassa, se on otettu voimakkaamman oikeudella. Sankarivainajiemme ja Suomalaisen sotilaan mainetta se ei vähääkään himmennä.

Heidän ansiostaan elämme tänä päivänä itsenäisen maan vapaina kansalaisina ja oman vapaan yhteiskuntajärjestyksemme puitteissa

Tervehdyspuhe Sakkola-juhlassa 7. 8. 1988

Arvoisat kutsuvieraat, hyvät sakkolalaiset ja sakkolalaisten vieraat, arvoisa juhlayleisö! Tervetuloa sakkolalaisten pitäjäjuhlaan!

Tämän päivän juhlamme poikkeaa jonkin verran aikaisemmista. Tähän saakka on aina jokin Karjalaisten seura tai yhdistys ollut juhlien järjestäjänä.

Tänä vuonna ei kukaan alueen seuroista katsonut voivansa juhlaa järjestää, tästä johtuen juhla jäi säätiön järjestettäväksi. On myönnettävä, että pieniä hankaluuksia on ollut, kun asia ratkesi keväällä hyvin myöhäisessä vaiheessa. Ehkä on pientä hämminkiä aiheuttanut myöskin se, Suvannon Seutuun ja Karjalaan pääsi erheellisesti ilmoitus siitä, että juhla pidettäisiin Lempäälässä. Asia lie-nee kuitenkin selvinnyt myöhemmin tehdyistä oikaisuista, kun näin monta sakkolalaista vieraineen on nyt täällä Tampereella. Muutenkin tämän päivän yhdessä olo poikennee entisestä.

Voitaisi sanoa, että tämän juhlan olemme järjestäneet yhdessä Hämeen Jääkäripataljoonan kanssa.

olemme voineet korkean elintasomme rakentaa.

Iloitsemme siitä, että voimme viettää juhlapäiväämme täysin oman mielemme mukaan ja uudet sukupolvet seisovat rinnallamme.

Iloitsemme ja olemme ylpeitä siitä, että sakkolalaisen sankariväen jälkeläiset seisovat tänään kunniavartiössä täällä, kaukana vanhempiensa syntymäsiijoilta ja niiltä rannoilta, joita isät ovat kyntäneet ja kylväneet sekä katkerat kamppailut käyneet.

Tämä on parhain tunnustus sankareille ja se antaa uskoa tulevaisuuteen.

Meidän tulisi painaa mieliimme

Miksi näin? — Siksi, että nykyinen Hämeen Jääkäripataljoona on lähtöisin Kiviniemestä ja vaalii entisen JP 4 perinteitä. Me tunnemme vain Kiviniemen kasarmit ja sanoimme varuskuntaa vain Kasarmilaksi. Olemme ehkä laiminlyöneet yhteydenpidon siihen suuntaan.

Kiviniemen varuskunta oli kuitenkin varsin merkittävä Sakkolan kunnalle. Varuskunnan saapumiserien ollessa vuosittain n. 1000, niin se tiesi sitä, että joka vuosi tuo määrä asevelvollisia vei tietoa Sakkolasta moniin maamme osiin, pääosin Pohjanmaalle.

Varuskunta oli suuri kuluttaja ja se merkitsi melkoista menekkiä varsinkin elintarvikkeissa, jotka markkinoitiin Sakkolasta. Varuskunta oli huomattava veronmaksaja ja piti yllä monia sakkolalaisia yrityksiä. Myös varuskunnan antama panos kulttuuritoimintaan oli merkittävä.

Varsinkin musiikkitoimintaan varuskunta antoi varsin tuntuva panoksen. Pataljoonan henkilökuntaan kuului lahjakkaita musiikkimiehiä, jotka kuoron tai orkesterin johtajina

oman runoilijamme A Aavan säkeet, runostaan: Laulu kaatuneille. Hän sanoo: ”Kuolo ei katkaise sankarin matkaa, jos jälkehen jääneet aatetta jatkaa.”

Uskomme uusien sukupolvien näin tekevänkin rauhan töitä suorittaessaan. Toivomme ja rukouksemme on, ettei heidän milloinkaan tarvitsisi sotaa kokea, eikä siihen liittyviä suunnattomia kärsimyksiä, jotka ovat olleet isien kohtalona.

Nöyrin mielin Sakkolan juhla-ikä haluaa kunnioittaa sankarivainajien muistoa!

Yrjö Raaska

ja esiintyjinä rikastuttivat Sakkolan musiikkielämää.

Soittokunta esiintyi sakkolalaisten monissa tilaisuuksissa. Pataljoona koulutti soitto-oppilaina monta sakkolalaistakin, jotka sitten ovat alan ammattimiehinä toimineet eri puolilla Suomea. Soitto-oppilaat olivat erittäin kysyttyjä esiintyjiä seurojen eri tilaisuuksissa. — Kyllä silloin soitto-oppilaina oleva Onni Laihanenkin oli suosittu esiintyjä Kiviniemen Ns-talolla. Kyllä varuskunta välillisesti vaikutti koko Sakkolalaiseen elämänmenoon.

Ehkä olemme aikaisemmin laiminlyöneet lähemmän yhteydenpidon entiseen varuskuntaamme?

Totesimme tämän neuvottelussa Hämeen Jääkäripataljoonan komentajan evl Ahti Nummisen kanssa, ja päätimme näin korjata asian. Aika-kin lieene sopiva, koska on pataljoonan 70-vuotisjuhlavuosi ja on Suomen puolustusvoimien juhlavuosi. Ja pataljoonan komentajan ilmoituksen mukaan juuri nyt perinteiden vaalimiseen kiinnitetään entistä suurempi huomio ja toivotaan jatkuvaa yhteyttä Sakkolan perinteen vaalimises-

Tämä on siis sakkolalaisittain oikeastaan Kasarmilan kiviniemeläisten juhla, johon me kaikki sakkolalaiset vierainemme yhdymme.

Kiviniemenkosken koskensielta oli aikoinaan eräänlainen marssikynnys varuskuntalaisille. Kun jääkärit olivat palaamassa rasittamarssiltaan hyvin väsyneinä, niin Kiviniemenkosken sillalla, josta oli vielä 3 km mat-

VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammastechnikko
TAMPERE
Mäkipäänkatu 39—41 II kerros
Puh. 556615

Sakkola-juhla Tampereella

JUHLAPÄIVÄMME alkoi kunniakäynneillä Kalevankankaan sankarihaudoilla ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Näiden kivipaasien äärelle laskettiin kunnioittavat kukkastervehdykset ja Suvanto-säätiön hallituksen pj Yrjö Raaska puhui tilaisuudessa. Hänen puheensa on tässä Suvannon Seudun numerossa.

Juhlajumalanpalvelus Tampereen Tuomiokirkossa oli monelle sakkolalaiselle mieliin painuva ja ylentävä tapahtuma. Sakkolalainen sotilaspastori Heikki Sysioja saarnasi ja hän johti myös kolmen pastorin kanssa HERRAN PYHÄN EHTOOLLI-SEN jakamisen usealle sadalle henkilölle. Etenkin naispastorin esiintyminen oli lämminhenkinen kirkollinen toimitus.

Päiväjuhla Tampereen Kauppaopilaitoksen juhlasalissa aloitettiin totuttuun tapaan, Karjalaisten laulu yhteislauluna, jonka pianolla säesti mus.kapt. Uuno Kuparinen. Yrjö Raaskan tervehdyspuhe on sivuillamme tämän numeron sisältönä.

Vietetyn pitäjäjuhlamme teemana oli maanpuolustus. Juhlaesitelmän

ka kasarmille, tuli soittokunta vastaan ja jalka nousi taas kepeästi.

Tiesittekö muuten, että Kiviniemen maantiesillalla oli kielletty tahdissa marssiminen. Kun lähestyttiin siltää niin kuului komento: — Ilman tahtia mars?

Toivon, että me kaikki sakkolalaiset vierainemme viihtyisimme tänään ja antaisimme sakkolalais-muistojen virkistää mieliämme. Antamatta arkisten ajatusten mieliä sitoa, ehkä voimme täälläkin rentoutua, vaikkapa jääkäreitä myötäillessä.

Ilman tahtia!

Toivotan miellyttävää Sakkolan kihua!

Yrjö Raaska

piti Hämeen Jääkäripataljoonan komentaja evl AHTI NUMMINEN ja hän selvitteli laajassa esitelmässä ent. JP 4:n vaiheita. Tätä esitelmää oli vielä valottamassa videoesitys samoista aiheista. Mielenkiintoista kerontaa. Toivomukseni on saada aiheesta kirjoituksia lehteemme! Sanoittamansa ja säveltämänsä laulelman kitaralla säestäen esitti Jukka Viskari. Laulelman KARJALAN KAIPUUSSA KASVANUT OON sanan on tämän numeron sisältönä.

Liina Nuora soitti viululla sävellykset Jean Sibelius ROMANSSI ja Toivo Kuula SANATON LAULU.

Liina on sakkolalaista sukua ja ikää vasta 12 vuotta. Häntä säesti mus.kapt. Uuno Kuparinen.

Tampereen Sotainvalidien Veljeskuoro lauloi dir.mus. Alvar Kivimäen johtamana laulut Maa kaunehin on, Kaikukohon laulu maamme sekä Sibeliuksen Finlandia-hymnin. Lausuntaa esitti Elli Pulakka. Hän lausui runot: A. Aavan: Mikä on suruis-ta suurin ja Vilho Pyykön: Muistojen laulu. Eri yhteisöt esittivät tervehdysä. Loppusanat Esko Kallosen tehtävänä.

Lopuksi Maamme-laulu mus.kapt. Uuno Kuparisen säestämänä.

Karjalan kaipuussa kasvanut oon

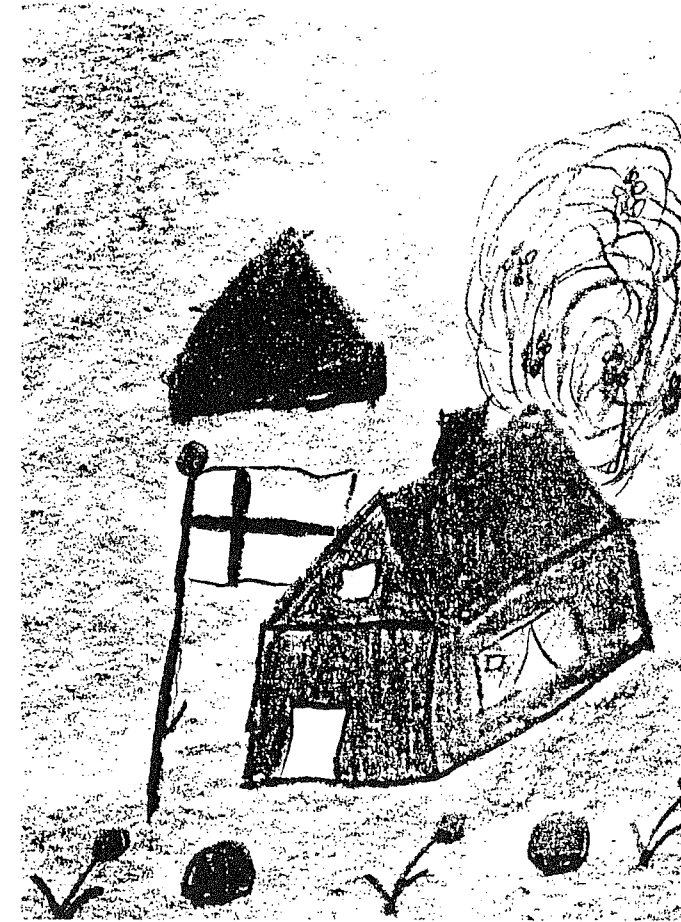
*Lapsuuteni kasvoin kaipuussa Karjalan.
Vanhempien muistot kipeinä koskettivat.
Murre ja tavat, Karjalan luonne,
mieleeni painuivat,
tarinat olivat kuin kauneinta satua.*

*Aikaa kului, vartuin ja huomasin:
vieras olen täällä vielä tänään itsekin.
Kuvittelin Suvannon, Laatokan rannat,
aitat ja pellot ja tiet.
Siellä mun paikkani parempi ollut lie.*

*Luonteeni kuuluu kauas Karjalaan.
Ihmiset vieraat täällä elävät tavoillaan.
Heillä ei tunnetta, tuskaa, ei kaipuuta,
elämän arvokkuutta.
Karjalan luonteen lahjaksi saanut oon.*

*Karjalan kaipuussa minäkin kasvanut oon.
Olen kolmannen polven siirtolainen.
Kuvittelen Suvannon, Laatokan rannat,
aitat ja pellot ja tiet.
Siellä mun paikkani parempi ollut lie.*

Jukka Viskari

*Ei muual mailmas kauniimpaa oot
kuin Suomessa oi Karjalamme.
Karjalan kodin pihamaal.
kukkivat tuomet kesäisin.
Mut, mihin hävis Karjala
tul, sota kodit vei, Karjala
hävis ihmisii kuol jaljo.
Mut, vaarini elloo jäi,
vaari kertoi miul Karjalast.
Mie kerron tarinaa Karjalast
ettee gräi.*

Sakkolajuhlien jälkeen 11. 8. -88
Tiina Tulento, 9 v. Tiinan iso-
vanhemmat ovat Eeva ja Samppa
Viskari.

Matkat entiselle kotiseudulle

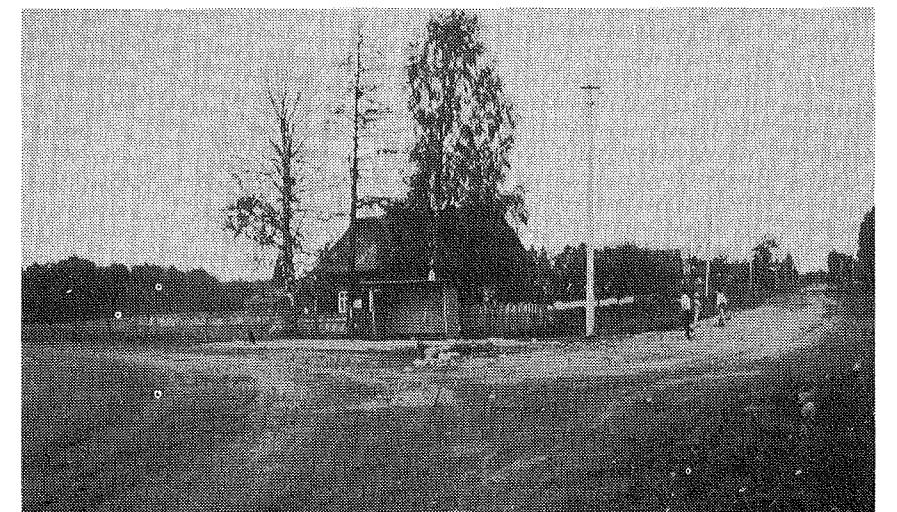
Viime talvena oli tiedotuksia sanomalehdissä ja matkatoimistojen mainoksissa, että on mahdollisuus päästä käymään entiselle kotiseudulle Viipurin matkan yhteydessä.

Meillä on sukuseuramme taholta jatkuvasti tiedusteltu jo usean vuoden ajan tätä mahdollisuutta niin matkatoimiston, kuin myös lähetystön kautta, mutta tuloksetta.

Nyt viime huhtikuussa tuli matkatoimistosta kiireellinen tarjous tähän. Saimme neljä tuntia aikaa kerätä lähtijöitten nimelistan heille, ja ennakkomaksut myös heti.

Saimme lähtijöiden nimet ja maksut ajoissa matkatoimistoon, sekä viisumianomukset ja passit matkaan.

Lähtijöitä oli 32 henkilöä ja matkan kohde Sakkolaan. Matkan ajankohdaksi vahvistettiin kesäkuun al-

Tienristi Haparaisissa.

ku, ja niin jäätin varttumaan asian edistymistä.

Matka piti varata Viipuriin kolmen päivän matkaksi, joista yhtenä päivänä oli tarkoitus käydä sitten Sak-

kolassa. Vahvistusta Sakkolan matkaan ei tullut lähtöpäivään mennessä, vaan ilmoitus, että Viipurissa saadaan tieto siitä.

Saavuttuamme Viipuriin, kävim-

me heti Intouristin toimistossa kysymässä mahdollisesta matkasta Sakkolaan. Henkilö joka näitä asioita hoitaa ilmoitti, ettei Moskovasta ole tullut virallista lupaa päästä Sakkolaan ja oli hyvin pahoillaan asiasta, ja antoi ymmärtää, että heidän puolesta voitte lähteä sinne.

Tietämäni mukaan vain kaksi ryhmää on saanut virallisesti luvan käydä kotipaikoillaan ja nekin aivan Viipurin läheisyyteen Vahvialaan.

Niinpä sitten iltaa vietettäessä Pyöreässä Tornissa, tuli mieleen ajatus, että jospa yritettäisiin omalla luvalla lähteä Sakkolaan ja täältä Viipurista.

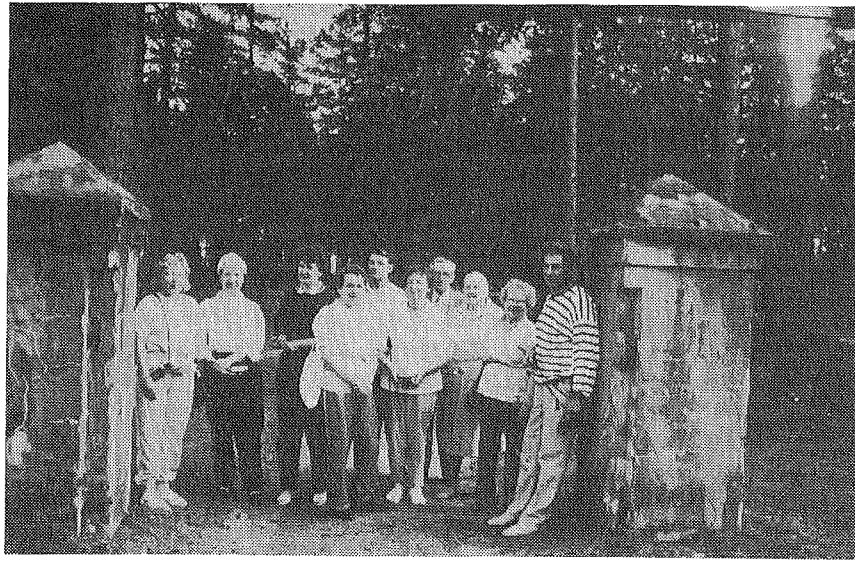
Saimme puhuttua neljä yksityisautoilijaa lähtemään meitä kyytiin seuraavana päivänä.

Kolme autoa lähti Sakkolaan ja yksi Käkisalmeen. Ajoimme reittiä Heinjoki — Äyräpää — Valkjärvi — Kiviniemi. Tie oli melkein Kiviniemeen asti hyvin huonoa, mutta ei se vauhtia häirinnyt. Ajettiin tuhatta ja sataa. Stereot soi täysillä ja meillä matkustajilla päät katossa. Ohitimme Äyräpään sodanaikaiset taistelupaikat läheltä, jossa kirjoittajakin oli 1944 heinäkuussa.

Maisema koko matkan Kiviniemeen asti oli hyvin metsittynyttä ja hoitamatonta, vain paikkapaikoin oli vähän asutusta. Tie parani kun lähesyimme Kiviniemeä ja siitä eteenpäin aina Sakkolan hautausmaalle asti oli kestopäällystetty tie. Näinä useina vuosina jolloin näitä epävirallisia matkoja on tehty, ei ole tapahtunut mitään erikoisia Sakkolan kohdalla. Sakkola, jonka nimi on nykyään Cromova, on jäänyt osittain hyvin heikoksi alueeksi. Pellot on paikkapaikoin viljelty hyvin, mutta asutuskanta on heikko. Talot on siirretty yksin paikoihin.

Haastatellessani vuosi sitten Vilakkalassa nykyisiä asukkaita, niin he kertoivat, että Vilakkalan entiset talot on siirretty 1944 kokonaisina isoilla koneilla Haparaisiin.

Myöskin Vilakkalan pelloilla kaksi paimenta hoiti isoa sonnilauma, sa-

Viskarin sukuseuran retki Sakkolaan ja Vilakkalaan. Osa retkeläisistä Sakkolan hautausmaan portilla.

noivat pääluvuksi 207 kpl ja niiden navetat ovat jossain Volossulan ja Keljan välillä Suvannon rannalla. Menomatalla pysähdyimme hautausmaan porteilla ja jatkoimme siitä matkaa Purpua — Haparainen — Kelja ja Vilakkala. Nyt tie oli kunnostettu aina Taipaleenjoelle asti soraatieksi.

Vietimme päivän kotikylässä Vilakkalassa, jossa ei ollut yhtään asujaa. Autoja kulki harvaksen entisellä Viipuriin menevällä valtatiellä. Pääasiassa kuorma-autoja joitten lavalla näkyi olevan työmatkoilla olevia ihmisiä.

Paluumatka suoritettiin Kiviniemeen asti samaa reittiä ja sieltä sitten ajettiin suunnilleen entistä Viipurin tietä Kyrrölään ja Viipuriin, joka tie oli lyhempi ja parempi kuin Heinjoen kautta.

Minkäänlaisia vaikeuksia ei ollut matkan aikana. Ainoa käreä oli Kiviniemessä, jossa yritimme ottaa valokuvia, siinä jokin vartija sen kielsi.

Suurin osa retkeläisistämme oli ensi kertaa mukana käymässä yli 40 vuoden jälkeen entisillä kotitankuvilla ja heille se oli unohtumaton elämys.

Saattaa olla, että ensi kesänä joi-

takin matkoja saattaa saada Sakkolaan ja ihan virallisella luvalla. Tänä vuonna ei tuntunut onnistuvan vielä.

Aika olisikin jo päästä, sillä ne sakkolalaiset, jotka ovat siellä syntyneet ja kasvaneet, käyvät yhä harvaksemmiksi.

Kysyessäni keväällä Venäjän lähetystöstä pääsymahdollisuutta, niin sieltä virkailija tivasi minulta, että mikä kiire teillä on sinne! Vastasin hänelle, että kiire johtuu siitä, että ne henkilöt, jotka sinne haluavat, ovat kohta poistuneet keskuudestamme ja silloin kiire loppuu.

Eletään toivossa ja yritetään edelleen kehittää matkailua siihen suuntaan ja, että matkat Sakkolaan järjestyisivät suoraan Viipurista ja myös virallisella luvalla.

Heimo Viskari

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

Muisteluita Onni Pursiaisesta

Onni Pursiainen saapui ensi kerran näköpiiriini Kangasniemen Yhteiskoulun juhliin kutsuttuna sahansoittajana.

Olin keskenkasvuinen koulupoika ja tehtäväni oli hoitaa pienoiskivääriammunta. Onni tuli myös ampu-mapaikalle ja ampuikin siihen mennessä parhaan tuloksen. Opettaja Arvi Karelahti oli vanha tuttu Onnin kanssa ja kertoi, että Onnihan on tuhattaituri.

Oli vuosi 1931 tai -32 ja Onnilla oli vaimo (tai Morsian) mukana. Läsä oli toinenkin taiteilijakuuluisuus Helsingistä — Jorma Huttunen. Hän ampui myös hyvän tuloksen ja osallistui yleisurheilun 3-otteluun. Siihen ei Onni joutanut. Hän leikkeli silhuettikuvia yleisöstä. Sain kurkittua ihmismuurin rakosista ja näin että

vallesmannin ja kauppias Roposen kuvista tuli näköiset.

Iltajuhlissa Onni esiintyi sitten sahansoittajana ja minä ihastuin hänen soittoonsa ikihyväksi. Olin itse hiukan vonguttanut sahaa kumipampulla, mutta nyt totesin viulunjousen ylivomaiseksi. Välittömästi tilasin itseleni oikean soittoisan, mikä on palvelut soittajaansa pian 60 vuotta.

Toinen tapaamisemme Onnin kanssa sattui rintamalla, jossa Onni oli saanut mahtavan kiitollisen vakanssin saksiansa ansiosta. Olin minäkin jo silloin leikellyt silhouetteja vuodesta 1934 alkaen. Onni oli asiasta tietoinen, koska ilmoitti häipyvänsä minun ”reviiristäni”.

Satuimme sitten myöhemmin samaan lomajunaan ja tällöin näin Onnin kolmannen harrastuksen; hän vuoli puukolla leppämurikasta äitilapsi veistoksen. Jo ennen Kouvolaan työ valmistui ja hän sai sen myytyä hyvästä hinnasta yksin tein! Hänen puukkohommistaan kuulin enemmän 50-luvulla. Voimanpesä-huippu-urheilija-rakennusmestari-käsi-työnohjaaja omisti Suomen mestaruuden kirvesvarren teossa. Hän päätti seuraavana vuonna voittaa vielä reilummin ja harjoitteli lujasti. Onni oli kilvassa mukana. Hänen työnsä oli muutamia minuutteja mestarin työtä aikaisemmin valmis arvosteltuna kauniimpi.

Jossakin tilaisuudessa Onni kohtasi tutun näyttelijän ja paasasi kaikkien ihmeeksi pitkän-pitkät lorut Nummisuutareista.

V. 1947 menin Kauhavan lentokentälle juhannusjuhliin. Siellä Onni leikkasi kuvia. Hän tunsikin minut heti ja leikkasi kuvani lahjaksi. Hän kertoi olleensa työmatkalla muissa pohjoismaissa, mutta tuntui jostain syystä tyytymättömältä, ”vaikk kyl mie siel leikkasi paljo.”

1950-luvun alussa olin jollain asialla Lahdessa. Juolahti mieleeni käy-

dä Onnia morjestamassa. Monet asiat setvittiin ja huomattiin muhkeaa määrää samoja ominaisuuksia puolin ja toisin. Olisikohan ollut 5 lasta molemmilla? Käytiin myös Onnin kuvanveistoverstaassa.

V. 1955 Onni oli tehnyt Linnanmäen kanssa työ sopimuksen. Tapaamme tuolloin. Tunsin Onnin olevan jotenkin ärtyneessä mielentilassa. Hänen kohdallaan monet vaikeudet alkoivat kasaantua... 1965 kohtasimme työn merkeissä. Meillä oli yhteinen malli. Onni otti omat sakset taskustaan. Mestari yritti ja yritti, mutta ei saanut mieleistään tulosta. Lopulta hän ruttasi oman työnsä ja heitti sen roskikseen sanoen: ”Leikkaa sie vaan!”

Vuoden 1970 paikkeilla Onni kävi muistaakseni viimeisen kerran Linnanmäellä. Hän työnsi kätensä takaa kautta tervehdykseen. Olipa mies muuttunut. Vanhuus oli tullut kohdalle. Keskustelumme oli tasoa: ”Moi!”

Olin vuonna 1978 Lahdessa käymässä ja sain tiedon, että Onni on vanhainkodissa. Soitin sinne ja naisääni ilmoitti, että ”Onni on jo päässyt pois”.

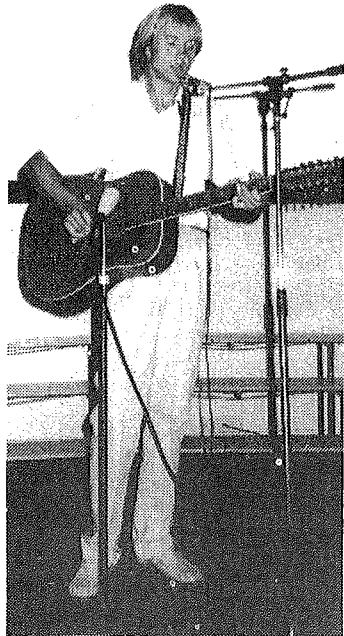
Onni oli tietojeni mukaan ainoa Suomen alan ammattilainen alallaan — silhuettileikkaaja. Olihan meillä Emil Cedercreutz, joka oli alan pioneeri. Onni oli myös kuvanveistäjänä tunnettu. Opettaja-oppilas suhdetta ei mielestäni Onnin ja minun välillä ollut. Kunnioitin häntä taiteilijana ja hyvänä kaverina. Tällä hetkellä meitä silhuettileikkauksen ammattilaisia on jälleen 2. Onnin tilalle on tullut toinen.

Koska tunnen melkein jokaisen kollegani maailmalla tai ainakin heidän kätensä jäljen, voin melkein sanoa olevani ylpeä Suomen tilanteesta tässä suhteessa, jopa vuosisadan alusta alkaen!

Helsinki 6. 11. 1987

Eero Manninen

Kaikki valokuvat on "Karjalan" Tampereen alueen toimittaja Vilho B Ranki valokuvannut ja lähettänyt vapaasti käyttöömme.

"Karjalan kaipuussa oon"... Jukka Viskari.

kasvanut

Liina Nuora ihastutti viulusooloil-
laan.

Elli Pulakka lausuu A. Aavan ja V.
Pyykön tuotantoa.

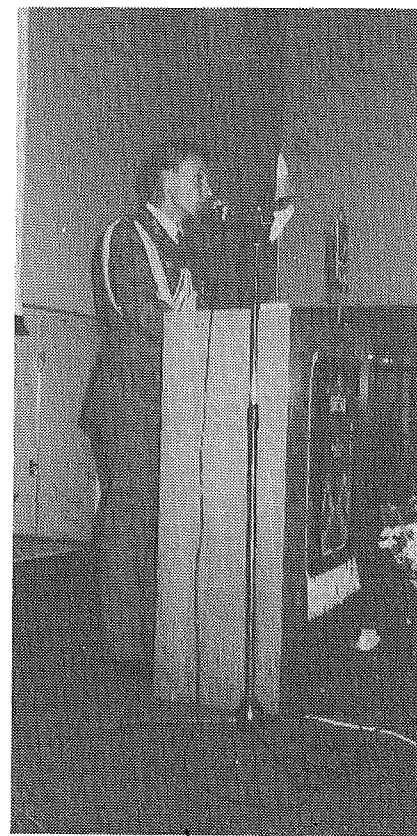
Sakkola-juhlan "Pohjoisen puoleinen" osa juhlavieraista.

Eturivi päiväjuhlassa. Vasemmalta lukien: Elli Pulakka, Anna Raaska, Eero Kurikka, evl. Ahti Numminen ja Yrjö Raaska.

Esko Kallonen kuulutti juhlamenot ja esitti loppusanat.

Evl Ahti Nummiselle luovuttaa Suvanto-Säätiön valtuuskunnan pj Eero Kurikka Sakkola-viirin.

Juhlaesitelmä, jonka piti Hämeen Jääkäripataljoonan komentaja evl Ahti Numminen.

Ystäväni Elina Mustosen muistolle.

Sakkolan Osuuskaupan tytöt v. 1929. Elina Ryyppö (Mustonen), Minkka Koskisaari, Aura Koiranen ja Kerttu Pitkänen.

"Olet Herramme Helmassa siellä."

*"Ah, sinne rientää tie
ja sinne kaippuu vie.
Miss yht' on totuus
kauneus ja hyvyys.*

Lauri Pohjanpää

Muistojen kuvat kulkevat muistissa elämän mukana. Niihin sisältyy elämän sisältö. Rikasta aikaa erilaisen ihmisten, ystävien ja työtovereiden parissa.

Parhaimpiin ja kiitollisimpiin muistoihin kuulut Sinä Elina. Ystävystyimme sinä aikana kun olin Sinulla apulaisena ja Sinä opastit ja ohjasit minua kirjanpidon moninaisiin tehtäviin.

Vaikka se aika oli lyhyt, niin saimme paljon ohjeita ja neuvoja elämän tehtävääni varten. Olen aina muistanut sanasi: "Tee työsi kunnolla, siis

tisti ja täsmällisesti sekä ennen kaikkea huolellisesti, niin sinusta tulee hyvä konttoristi." Olen muistanut neuvosi. Elina itse olit täydellisesti sitä mitä minulle neuvoit. Olit esikuvani kaikessa. — Olinkin silloin sellainen työnhupakko. — Olit valoisa ja iloinen sekä auttavainen.

Kun lähdin sieltä omalle uralleni ja toteuttamaan oppimia hyviä neuvoja, Hän hyvästellessään sanoi minulle: "Minä haluan, että sinusta tulee kunnollinen hyvän työntekijä." Ne olivat ystävän sydämelliset sanat.

Monet vuodet olimme yhteydessä kirjeitse. Sota sotki, ettemme tavanneet kuin vasta 1947 Tampereella. Kävin heillä kotona. Heikki tempasi meidät molemmat tytöt avaraan syyleilyynsä ja olimme jälleen iloisia kuin silloin Kiviniemessä aikoinaan.

Arvaahan sen, että haastamista riitti. Kävin vielä kerran tämän jälkeen heillä ja minulla oli Pekka-poikani mukanani. Pekalla kului aika mukavasti Heikin kanssa. Olen myöhemmin yrittänyt saada yhteyttä Eliinaan, mutta en ole onnistunut saamaan.

Nyt olet poissa. Sait elää pitkän elämän.

Kerrompa tässä erään tapauksen, jonka muistan parhaiten. Vuosi oli 1929 alkuvuodesta. — Johtaja Kor-

jus lähetti Elinan ja minut Kirkonkylän myymälään tarkastusmatkalle. Oli talvi. Elina kysyi minulta: osaanko ajaa hevosta? Tottahan toki osasin. Lähdimme siis hevosella. Osuuskaupalla oli aina hyvä hevonen.

Niin sitten lähdimmekin Sudenhännän kautta, Hiekkarannasta jättä myöten Kirkkorantaan. Menomatkan ajoimme tasaisesti ja nautimme lämpimistä vällyistä reessä. Oli navakka pakkaneen ja reenjalas narskui mukavasti reen alla.

Perillä kiinnitimme hevosen puomiin. Heitimme loimen hevosen selkään sekä heiniä eteen.

Meillä kului aikaa sisällä, niin että vasta hämärässä lähdimme kotiin ajelemaan. Hevonen oli jo tietysti kyllästynyt ja kylmissään sekä halusi jo kovasti kotiin.

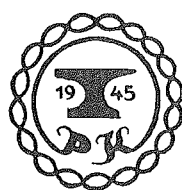
Sanoin Elinalle: Laitai sinä valmiiksi rekeen ja tee minulle tila viereesi, että ehdin mukaan, jos vaikka hevonen on kovasti menopäällä.

Niinhän se olikin ja menimme pyrynä Hiekkarantaan ja kotiin. Ei siinä tarvinnut ohjastaa ollenkaan. Osuuskaupan hevose mies sanoi: — Taisitte saada hyvän kyydin kun hevonen oli märkänä ja höyryää...?

Olisihan tapauksia kunhan jaksais muistaa...

Elinaa kaikesta kiittäen ja muistaen.

Aura Lahtinen

**PÄRSSISEN
KONEPAJA**

35500 KORKEAKOSKI, PUH. (935) 812 04

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita
Koristetaontaa, lähetyskynntelikköjä

Tyine Heinon muistolle

Tyine Heino os. Karja syntyi 27. 5. 1911 Sakkolassa, kuoli kesäkuussa 1988 Ulvilan terveyskeskuksen sairaalassa. Ei yllättäen, mutta äkkiä kuitenkin tuli suruviesti, että Sinä Tyine olet pois joukostamme.

Olit kotoisin Sakkolan Petäjärveltä, josta monien vaiheitten jälkeen tulit tänne Ulvilaan miehesi kotitalalle, josta yksin jäätyäsi muutit osakehuoneistoon.

Ystävyytemme säilyi aina ja karjalaisella vieraanvaraisuudella otit aina ystäväsi vastaan.

Omistit elämänmyönteisen ja valoisian luonteen, jonka takia sinulla oli paljon ystäviä.

Omaisten kanssa kaipaamme Sinua.

Sait myöskin vielä nähdä lapsenlapsesi, pikku Eliisan, josta olit onnellinen.

Muutamaa päivää ennen lähtöäsi, jäähyväisiä jättäessämme sanoimme kumpikin toisillemme, että Taivaassa sitten nähdään, jos ei enää täällä.

Saatoimme Tyynen 9. 7. 1988 Ulvilan uudelle hautausmaalle miehensä viereen.

Ruumiin siunauksen toimitti pastori Matti Vähäkainu, puhuen kauniisti Tyynen muistolle. Hellästi peitelti Liisa-tytär äidin viimeisen kerran.

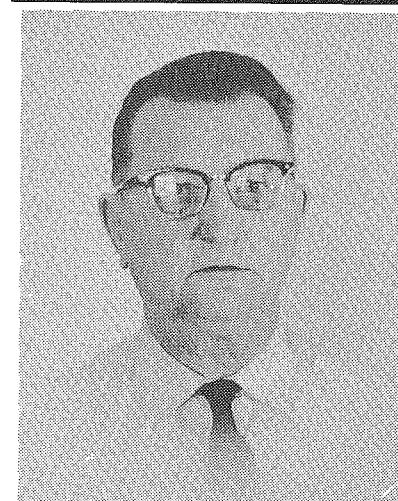
Hautaa umpeen luodessa veisattiin virsi 632. Kauniin ruusukummun alle jäi ystävämme nukkumaan iki-unta. Hautauksen jälkeen oli muistotilaisuus Ulvilan vahassa pappilassa, jossa emäntien tarjoilun jälkeen vielä pastori Matti Vähäkainu muisteli Tyynen elämän vaiheita, jossa on niin ilon kuin murheenkin päiviä. Raskas lähtö Karjalan kodista Sakkolan Kiviniemestä.

Mutta kaikesta on selvitty. Tilaisuuteen saapuneet adressit luki Liisa-tytär, apunaan vanhin poika Juhani. Lopuksi laulettiin virsi 498.

Hyvää ystävää kaivaten ja iäisyysmatkaasi siunaten

Sirkka Mäkinen

KUOLLEITA

Matti Vilhelm Kaarineva syntyi 6. 1. 1898 Sakkolan Petäjärvellä, kuoli 16. 7. 1988 L-H:n aluesairaalasaa. Viimeinen kotipaikka Urjalan Nuutajärvi.

Vuosikymmenien ajan hän valokuvien ja kirjoituksin avusti Suvannon Seutua. Hän toimi myös Suvannon Seudun asiamiehenä.

Iida Maria Hyvärinen os. Lepänen syntyi 5. 7. 1899 Sakkolassa, kuoli 19. 6. 1988 H:linnan terveyskeskuksessa. Viimeinen kotipaikka Karjalassa Vuoksela ja viimeinen kotipaikka Hämeessä Tyrväntö.

Jalmari Nousiainen syntyi 6. 2. 1904 Sakkolan Valkjärvellä, kuoli 27. 6. 1988 Jyväskylässä. Jatkosodan jälkeen hänen asuinpaikkansa oli Punkalaidun.

Laina Savonen syntyi 10. 3. 1908 Vilppulassa, kuoli Helsingissä. Kotikylä Sakkolassa talvisotaan saakka Kasarmila.

Mikko Kupana syntyi 27. 3. 1909 Sakkolassa, kuoli 15. 7. 1988 Tampereella. Entinen kotikylä Sakkolan Ojaniemi.

Sulo Ruuna syntyi 19. 3. 1914 Sakkolassa, kuoli 9. 7. 1988 Lempäälän terveyskeskuksessa.

Kotikylä Sakkolassa oli Pannusaari, viimeinen kotipaikka Lempäälän Ruskea-ahde.

Tauno Kiiski syntyi 30. 7. 1915

SAKKOLAN HISTORIA

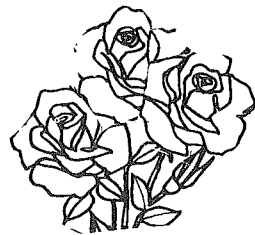
Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupeaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. 932/645 06, Uno Pulakka, Ruovesi puh. 934/760 21, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Loponen, Lempäälä.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. 931/751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupeaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Vuosia täyttäneitä

95 VUOTTA täytti 21. 4. 1988 Yrjö Sikanen Punkalaitumella. Hänen syntymäkylänsä oli Sakkolan Valkjärvi. Eläkepäiviään hän viettää kotonaan Punkalaitumella ja on vielä ikäisekseen pirteä.

80 VUOTTA täytti 23. 1. 1988 Selma Maria Tuulinen os Luostari-

Sakkolan Riiskassa, kuoli 10. 7. 1988 Vesilahdessa. Viimeinen kotipaikkansa Vesilahden Koskenkylässä.

Siunaustilaisuus 23. 7. 1988 Vesilahden siunauskappelissa ja sen jälkeen muistotilaisuus Vesilahden seurakuntatalossa.

Manu Jousranta syntyi 16. 8. 1915 Vpl Pyhäjärvellä, kuoli 5. 7. 1988 TAYKS:sa. Kotikylä Sakkolan Pannusaari. Viimeinen kotipaikka Lempäälä.

Ruumiinsiunaus 16. 7. 1988 Lempäälän kirkossa. Siunauksen toimitti pastori Oikarinen.

Siunauksen jälkeen aseveljet kan-toivat hänet viimematkalleen.

Muistotilaisuus Lempäälän seurakuntatalossa. Tarjoilun lomassa veisattiin virsiä ja vainajan serkku puhui Manu Jousrannan muistolle. Harras surujuhla päättyi yhteisesti veisattuun virteeseen.

Teologian Tohtori Yrjö Veikko Salakka syntyi 29. 5. 1924 Sakkolassa, kuoli 16. 6. 1988 Kotonaan Espoossa. Hän toimi Kanta-Espoon seurakunnassa kirkkoherrana vuodesta 1964. Eläkkeelle hän siirtyi 1980.

Lisäksi Yrjö Salakka toimi Helsingin yliopiston tiedekunnan assistenttina useampaan otteeseen vuosina 1959—69, vt. apulaisprofessori 1968—69, dogmatiikan professorina 1969 sekä teologisen etiikan ja uskonnonfilosofian vt. professorina 1970.

Helsingin hiippakunnan tuomio-kapitulin assessorina hän oli 1917—77 ja kirkolliskokouksen jäsenenä 1973—77.

Yrjö Kekki syntyi 19. 5. 1927 Sakkolassa, kuoli 6. 7. 1988 Tampereella. Kotikylä Sakkolassa oli Haparainen.

Ossi Heikki Juhani Kallonen syntyi 11. 11. 1934 Sakkolassa, kuoli 21. 6. 1988 vaikean sairauden uuvuttamana.

Otto Olavi Leppänen syntyi 9. 4. 1923 Sakkolassa, kuoli 3. 7. 1988 Nokialla. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovikylä. Jatkosodan jälkeen hän asui Vesilahdella ja viimeinen kotipaikka oli Nokia.

Alma Loviisa Vuorinen os. Luostarinen syntyi 20. 6. 1905 Sakkolassa. Kuoli 25. 7. 1988 Loimaan aluesairaalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Valjärvi ja viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Vieno Karjalainen os. Naskali syntyi 14. 4. 1912 Sakkolassa, kuoli 24. 4. 1988 Huittisten terveyskeskuksessa. Entinen kotikylä Sakkolan Lapinlahti, viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Emil Kekki syntyi 2. 6. 1904 Sakkolan Haparaisissa, kuoli 13. 8. 1988 Loimaan aluesairaalassa. Viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Siunaustilaisuus Punkalaitumen kirkossa 3. 9. 1988, jonka jälkeen muistotilaisuus seurakuntatalolla.

nen Punkalaitumella. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Ojaniemi.

80 VUOTTA täytti 2. 7. 1988 Aleksanteri (Ale) Ollikainen Ruoveden Väärinmajassa. Hän on syntynyt Sakkolan Ojaniemessä joka oli myös hänen kotikylänsä Karjalassa.

70 VUOTTA täytti 19. 5. 1988 Anna Helena Veijalainen os. Saksanen Helsingissä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Riiska.

70 VUOTTA täytti 27. 7. 1988 Helvi Wickström os. Kurikka Sundbury Kanadassa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä ja viimeinen kotipaikka ennen talvisotaa oli Rautu.

60 VUOTTA täytti 2. 5. 1988 Juhani Suikkanen Savonlinnassa. Koti Sakkolassa oli Kasarmilassa. Vanhemmat olivat Aino os. Niippa ja vääpeli Iivari Suikkanen, kaatui jatkosodassa. Jussi on kuulua Suikkasen (Suikain) kirkonrakentajain sukua. Olemme saaneet kolme viikosta humorisen hauskoja ja runollisia "Jussin mietteitä" käyttöömme. Valokuten ne ovat hyvää piristystä Suvannon Seutuun! Parhain kiitokseni!

60 VUOTTA täytti 8. 7. 1988 Jenny Helena Laitinen os. Kurikka Lempäälässä. Entinen kotipaikka Sakkolan Luprikkala.

60 VUOTTA täytti 9. 8. 1988 Veikko Riikonen Lempäälässä. Entinen kotikylä Sakkolan Voloska. Liikkeenharjoittamisen lisäksi hänen

harrastuksiinsa sisältyy pilkki- ja virvelikalastus sekä kalavesien hoito.

60 VUOTTA täytti 10. 8. 1988 Rauha Riitta Jääskeläinen Tampereella. Entinen kotikylä Sakkolan Kirkonkylä.

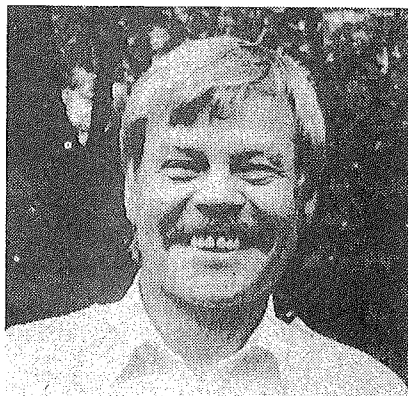
60 VUOTTA täytti 12. 8. 1988 rakennusmestari Onni Oskari Jääskeläinen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylä oli Sakkolan Kirkonkylä.

50 VUOTTA täytti 27. 7. 1988 mv Voitto Nihti Punkalaitumella. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Ojaniemi.

50 VUOTTA täytti 28. 7. 1988 Jaakko Huuska Nokian Joenpohjassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

50 VUOTTA täytti 28. 7. 1988 Markku Naskali Espoossa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Lapinlahti.

50 VUOTTA täytti 31. 7. 1988 Terttu Ukkonen os. Naskali Punkalaitumella. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Lapinlahti.

50 VUOTTA täytti 14. 8. 1988 Juhana Nuora Toijalassa. Hän on syn-

tynyt Sakkolassa, äidin kotikylä Kiviniemi isän kotikylä Petäjärvä.

Opettajan toimen ohella hänellä on runsaasti musiikkiharrastuksia. Hän johtaa Toijalan Mieskuoroa, Nuorisoseurakuoro Sommelo ja myös musiikkikoulun trumpettiryhmää. Valkeakoskella hänellä on johdettavanaan Valkeakosken Soittokunta sekä musiikkiopiston orkesteri.

Viime vuosina hän on keskittynyt lähinnä kuoron- ja orkesterinjohtajan tehtäviin sekä sovittamiseen.

Rentouttavana harrastuksena hänellä on perhokalastus pohjoisilla lohivesillä, mutta se suuri kala on vielä saamatta.

Uusia ylioppilaita

NOKIAN LUKIO: Tiina Marianne Civill Nokialta. Vanhemmat Maija-Liisa os. Kurikka ja Jorma Civill.

Äidin isovanhemmat Helmi ja Johannes Kurikka Sakkolan Luprikkalasta.

Hannu Järvensivu. Hannun äidin Pirkko Järvensivun os. Uosukainen kotikylä oli Sakkolan Kiviniemi.

URJALAN LUKIO: Mika Peter Nihti. Vanhemmat Terhikki ja Ahti Nihti. Entinen kotikylä Sakkolan Ojaniemi.

Vihittyjä

Avioliittoon vihittiin 20. 8. 1988 Mouhijärven kirkossa Jussi Uosukainen ja Leena Vataja. Jussin isän syntymäpaikka on Sakkolan Kiviniemi.

EDULLISESTI

- Kehystykset
- Taitelijatarvikkeet
- Lahjatavarat
- Valokuvakehykset
- Kuvapalvelu
- Kamerate

Passikuvat HETI!

Ota osoitteeksi palveleva

KEHYS- JA LAHJAPISTE

T:mi Valio Rauhala

Puutarhakatu 23
TAMPERE

Puh. (931) 128 575

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA

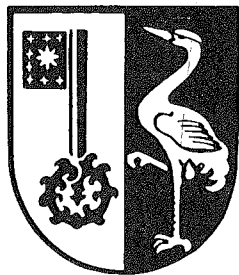
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —

LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA

PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

Lempäälän-Viialan

Osuuspankki

Sakkola-seuran kevätretki

Lauantaina 11. 6. heti aamulla suuntasimme retkemme Helsingistä Vesilahteen. Tämä retki oli jo alustavasti vuosikokouksessa sovittu.

No, mikäs siinä. Aikainen herätys ja silmät sirrillään työnnyimme Markun luotsaamaan autoon ja matka alkoi. Ilmakin suosi meitä koko matkan.

Auto oli hyvä ja kyyti tasaista. Tahtoi vain vähän torkuttaa väkisin yhtä ja toista.

Ensimmäinen pysähdyspaikka oli Vesilahden Kaakilassa. Emäntä Asta Valkonen oli jo tienhaarassa vastassa. Sakkola-puku päällä.

Taloon tultuamme odotti jo kahvipöytä valmiina, piirakkoineen ja muine herkkuineen. Jotka hyvin maistuivat.

Isäntä itse oli hakenut lähteestä aitoa nuorennusvettä. Sitä nautittiin kovasti, sillä sehän oli meille kaikille tarpeen, kun emme ole enää mitään rippikouluikäisiä.

Isäntä selosti talossa harjoitettavaa sikataloutta. Kun mainitsin, että nuoruudessa olen ollut paljon sikojen kanssa tekemisissä, niin heti selvisi, että kuka olen, vaikka ei alussa muistanutkaan. Sanoi, että olet ihan veljesi näköinen...

Juttua meillä olisi kyllä riittänyt, mutta oli jatkettava matkaa.

Saimme oppaaksi mainion talonemännän. — Hän on kyllä läksynsä luenut. Kaikki hän tiesi — lemmentuutkin!

Talot tienvarrella oli tuttuja ja hyvän näköisiä, ei ollut aikaa vaan poiketa.

Joutui lounaan aika. Oppaamme oli senkin järjestänyt. Vesilahden Hinsalassa on iso Sorrin suvun omistama hämäläistyylinen talo. Suuri Pirtti, pitkät pöydät ja valkoiset liinat pöydillä. Ja se ruuan paljous. Oli ihan vaikka mitä sortua! — Vahinko vain kun ei ollut jokaisella retkeläisellä kuin yksi vatsa...

”Silmän iskuakin” oli talossa. Kaksi komeaa poikamies-isäntää pas-saamassa. — Me tosin olimme heihin nähden liian kauan eläneitä, jää-däksemme taloon.

Taas lähdettiin jatkamaan kierros-ta.

Oli taikapuita ja risujen heittoja, jos jonkinlaisia entisiä taikoja.

Paluumatkalla oli Narvassa korsu-kahvilan vuoro. Sinne menivät kaikki mäkeä ylös tomuromunnaa, pää-kolmantena jalkana. Minä tosin jäin autoa vahtimaan.

Täältä vanhoilta vallihaudoilta alkoikin jo kotimatka. Kiitimme tietori-kasta opasta, vaikka hänen poikan-sa heiltä lähtiessään varoitti: Älkää kaikkea uskonto, ... Olkaa vaan usko-vinanne.

Matka oli oikein onnistunut. Va-hinko heille, ketä eivät olleet muka-na.

Elsa

Oriveden Tsasouna vihittiin käyttöön

Kesän aikana on noussut Oriveden Suoraman kylään Koppasen suvun maatilalle ortodoksinen tsasouna luterilaiseen ympäristöön. Sakkolan Kiviniemen kylästä kotoisin oleva kotitalousopettaja, taiteilija Aune Koppanen rakennutti tsasounan — ru-koushuoneen — omien ikonimaa-lauksiensa sijoituspaikaksi — maa-lauksia oli runsaasti ja niille piti löy-tää asiallinen säilytyspaikka ja esitelytila.

Aune Koppanen on maalannut monta vuosikymmentä, paljon muu-takin kuin ikonia.

Tämän tsasounan suunnitteli la-vastetaiteilija Ensio Suominen.

Tsasouna on jo vihitty käyttöön ja saanut nimekseen Ylienkelä Mikaelin kappeli.

Vihkimisen suoritti arkkipiispa Jo-hannes ja Oriveden seurakunnan lu-terilainen kirkkoherra Ilmari Musto-nen. Luvassa on, että kappeli on muutamana päivänä vuodessa kaikil-le avoinna.

E K

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Pienkonekorjaamo
NUORA-MOTOR
Härmälänkatu 15, TAMPERE
Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Vanha sissi muistelee

Jatkosodan loppuvaiheessa Ilo-mantsin suunnalla 1944 oli sissiosas-tomme taas vihollisen selustassa. Tä-män raskaita menetyksiä kokeneen ja monta kertaa täydennetyn komppa-niamme taisteluvahvuus oli noin 40 miestä. Viimeisenä täydennyksenä tulivat Päämajan kaukopartiomiehet Rukajärven suunnalta. Osa meiltä talvella lähteneitä.

Oli aamuyö erään korpisuon lai-dassa. Suon toisella laakealla mäen-

kumpareella oli Mustanmeren meri-jalkaväen esikunta. Olimme kuulleet tästä osastosta kovia juttuja, mutta emme olleet vielä joutuneet otta-maan mittaa toisistamme.

Nyt oli tarkoitus noin ohimennen ottaa tästä osastosta vanki. Tehtä-vään joutui Virran Tuure yhden ryh-män kanssa. Hetken mielihohteesta li-vahdin salaa kahden mieheni kanssa joukkoon mukaan.

Lähdimme aamuyön usvassa ylit-

mieluin muisto. Ihan lustii ja met-koa suuressa joukossa elämistä ja olemista. Tarkoitus on tämän nume-ron pääaiheeksi laittaa maanpuolus-tusajatus jos vain saamme kaiken toi-vomani aineiston käyttöömmä. Minä en terveyssyistä korvakuulolta yritä-kään muistiin kirjoittamaan pitempiä aiheita, voi tulla hyvin epämiellyttä-vä vinksahminen vipuun.

Onkohan niin, että Tampereella on tämä Kauppaoppilaitos sopivampi juhlapaikka kuin Yliopiston juhlasa-li? Minusta tuntui siltä, että täällä kaikki sujui sutjakammin ja tilaa oli riittävästi juhlavieraillemme.

Toivossa elämme, että saamme käyttöömmä erikoisen harvinaisia va-lokuvia. Minä ”uottelen” aivan malttamattomasti mitä oikein saam-me?

Käytössämme on vuoden 1931 ke-räyksen sananparsia ja sanontoja. Tähän keräykseen osallistuneet 15 miestä lienevät jo kaikki poisnukku-neita, mutta onko naiset Alma Kal-lonen, Aino Lopenen, Elsa Silvasti tai Aune Valtonen vielä keskuudes-samme?

Samppa on luvannut aineistoa Gramavon Losevossa — Sakkolan Kiviniemessä — olevasta sankaripa-tsaan leijonaveistoksesta, joka on Il-tasanomien mukaan erään rantaho-tellin pihateranssilla?

tämään suota, joka kantoi hyvin ja oli kuiva, mutta puuton.

Jokin mielestäni tässä ei sopinut aivan kohdalleen. Ensiksikin puiden kaato aamuyöllä tukikohdassa ja toi-seksi puut kaatuivat liian täsmällises-ti, aivan kuin kellon mukaan. Tämä juorusi jostain lavastuksesta, jolla tahdottiin peittää jotain. Toisaalta uskoimme, etteivät he odottaneet omalta puoleltaan saavansa vihollis-ia vieraakseen.

Muokkasimme kesälakkimme muistuttamaan mahdollisimman pal-jon heidän piippalakkejaan. Jos osuisimme vartiomiestä kohden ja jos tämä yön usvassa erehtyisi kysy-mään tunnussanaa, tai jotain vastaa-vaa, olisimme silloin etulyönnessä.

Näin etenimme avoparijonossa ai-ka huolettoman tuntuiseksi, mutta kuitenkin joka aisti äärimmäisen tarkkana ja silmänräpäyksessä val-miina toimimaan.

Nyt osoittautuikin, että ennen ky-seistä esikuntamäkeä oli välissä suola vielä korkeampi puita kasvava kumpare. Tähän jouduimme jättä-mään 2 miestä vartioon yhdysmie-hiksi.

Me toiset taas painuimme nevalle. Tuure oikean puoleisen ja minä va-semman puoleisen jonon kärjessä.

Tarkoituksemme oli nousta mä-keen puunkaatajista hiukan vasem-malta, joka suunta näytti sopivan tar-koitukseemme paremmin. Puuton aapa loppui ja mäen puusto oli jo seiväspuun kokoisena kakkärämänty-nä vallannut suon laitaman. Jännitys kasvoi, sillä pian alkaisi jotain tapah-tua.

Niin alkoikin — sillä konepistoo-lisarja rikkoi yön hiljaisuuden. Mutta tämä sarja ei tullut mäeltä, vaan suonlaidassa olevalta komppanialta! Se oli määrätynlainen merkkisarja, joka kutsui meidät heti pois!

Kirosimme hengessämme tapahtu-mien kulkua, mutta tottelimme. Jät-tämämme vartiomiehet sanoivat mei-dän ja komppaniamme välissä jo ole-van naapurin miehiä. Ei auttanut muu kuin palata kiertoteitse komp-

TOIMITUKSEN TUOLI

Viime numerossa tuli eteen tilan puute, josta syystä vuorossa ollut Toi-mituksen tuoli jäi pois sivuilta.

Mikä on taakse jäänyttä, jääköön sivuun, eihän me surra menneitä.

Niistä päivistä kun tuossa pakinas-sa toivottelin jokaiselle vieraallemme lustii ja metkoa juhلاميelta on kulu-nut aikaa ja jäänyt ajatuksille tilai-suus muistella juhlatapahtumia. Ja ainakin minulle jäi juhlista oikein

paniamme luo, mikä onnistuikin tässä vaiheessa vielä hyvin, vaikka matkaa tulikin vähän reippaammin.

Koko osastomme lähti vähin äänin muuttamaan oleskelupaikkaansa. Vaikka edelleen oli sama maki ja sama tehtävä tavoitteena, mutta nyt otimme väijytyspaikan puunkaatajien puoleisesta mäensyrjästä, noin vajaan kilometrin päästä. Täältä käsin pienillä partioilla kyttäsimme sopivaa uhria. Oli iltapäivä jo pitkälle kulunut, mutta ei vaan siitä osastosta kukaan lähtenyt edes marjareisulle. Päivän mittaan suunniteltiin yhtä

sun toista kikkaa, sillä komppaniamme päällikkö, kapteeni ja Mannerheim-ristin ritari ei halunnut koko osastollaan hyökätä sinne. — Siinä oli hänen mielestään liian suuri riski, koska tukikohta tuntui olevan hyvin varustettu ja valppaana.

Aikamme kuluksi heitimme huulta vakavistakin asioista. Minäkin leikkimielessä esitin, että eikös vankei voitais ottaa töpinän miehistä, eikä esikuntakorsusta? — Luulen, että karttaa tarkastellen heillä on vartiomiehiä myös suon toisella puolella tuon niemenkärjessä. — Siihen

päällikköemme ottikin heti kantaa ja tokaisi: ”Sen kun menet hakemaan!”

Se oli selvä käsky ja mikä kerran oli puhuttu, niin sitä päätöstä ei enää purettu.

Joukkueessani oli vielä viisi vanhaa kokenutta ja koko kesän kovissa tuiskeissa ollutta miestä.

Me tunsimme hyvin toisemme ja muodostunut aseveljeys oli tunnukseen, että kaveria ei heitetä pulaan. Eikä vielä ollut tullut tilannetta, jossa tämä luottamus olisi pettänyt puolin tai toisin.

Tällä pienellä joukolla oli tarkoitus taas lähteä seikkailuun, mikä vaati kylmää harkintaa ja lujia hermoja.

Odottelimme vain pimeän tuloa ja suunnittelimme tehtävämme mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Nämä suunnitelmat eivät milloinkaan täysin tahtoneet pitää paikkaansa, koska siellä täytyi aina toimia tilanteen sanelemilla ehdoilla.

Tulihan ilta ja pimeys viimein, jolloin lähdimme liikkeelle. Ylitimme vähäisen joen ja aloimme kaartaa heidän tukikohtaansa sekä oletetun vartiopaikan väliin.

Tämä vei aikaa, sillä sinne oli päästävä huomaamatta. Se onnistui. Ja nyt lähdimme huolettomasti kohti oletettuja vartiomiehiä.

Tarkoitus oli antaa heille semmoinen kuva, kuin olisimme heidän omia miehiään, jotka tulevat vartion vaihtoon. Mutta taas vedimme vesiperän, sillä niemi oli tyhjä.

Vaistomme sai meidät kuitenkin tutkimaan tienoota tarkemmin, eikä turhaan. Suosta löytyivät kahden miehen juoksujalkien painanteet, jotka olivat kiertäneet meidät ja suuntautuivat suoraan heidän tukikohtaansa.

Painanteet olivat selvät, eikä suolla ollut vielä nostanut painanteita ylös, joten jäljet olivat vasta äsken tehtyjä.

Otin 23 syntyneen Olli-pojan mukaan ja lähdimme tarkastelemaan tukikohtaa lähemmin. Toiset joukkostamme jäivät suolle varmistelemaan. Pääsimmekin konttaamalla melko lähelle tukikohtaa, missä huomasimme

suoritetun hälytyksen ja noin joukkueen verran miehiä sieltä valmistui lähtöön.

Joku veteli hermosavuja mahorkasta laittaessaan lippaita kuntoon ja matalalla komentoäänellä kuului antettavan määräyksiä.

Vetäydyimme vähin äänin nopeasti pois alta ja miehitimme heidän vartiopaikkansa kuuden miehen voimin. Tarkoitus oli antaa heidän tulla mahdollisimman lähelle ja tuliylläköllä tehdä sitten selvää.

Ei tarvinnut kauan varttuakaan, kun tuon joukon erotti yötaivasta vasten. Siinä kyllä erehdyimme, kun luulimme heidän noin vain tulevan ansaan. — He pysähtyivät — ei näkynyt eikä kuulunut enää mitään ääntä. Aivan kuin maa olisi heidät niellyt. Mutta tarkkana olimme mekin ja kuiskasin Ollille, joka oli viereilläni viimeinen mies oikealla ketjussa, että sano heti, jos kuulet takaviistosta jotain ääntä. Jonkin ajan kulluttua hän kuiskasi kuululleensa aivan kuin risun katkenneen kyseessä olevassa suunnassa.

Tämä havainto riitti meille ja siirryimme ketjuun suolle suopursujen sekaan niin, että äärimmäinen mies näki jokipahasen ja olimme vähän sivussa heidän vartiopaikastaan.

Yksi joukkostamme lähti hakemaan lisää joukkoa, jotka olisivat taas vuorostaan saartaneet heidät vartiopaikastaan, sillä me pystyimme katkaistamaan heidän paluutiensä.

Naapurimme oletti iskevänsä meitä selkään, mutta nyt he vuorostaan vetivät vesiperän.

He koukkasivat tosi läheltä, mutta me olimme visusti suopursujen suojassa suolla ja nautimme tilanteesta. En ollut ennen nauttinut suopursujen voimakkaasta tuoksusta niin kuin nyt, kun ne kätkivät meidät 20—30 metrin päässä olevasta vihollisesta.

Ei kuulunut apujoukkoja ja aamunkajo rupesi hitaasti nousemaan, joten katsoimme parhaaksi lähteä vetäytymään pois. Tästä kai syntyi sen verran ääntä, että naapuri lasketteli pitkiä sarjoja pikakiväärillään, aivan kuin näyttääkseen mahtiaan. Valojuovat piirtelivät komeita kaaria aamuöiselle taivaalle, mutta tuntuivat menevän karkeasti yli, eivätkä ne meille sanottavasti kiusaa tehneet.

Taas tulimme tyhjin käsin pois, mutta ei ollut peli vielä loppuun pelattu. Uskoimme heidän uteliaisuutensa heränneen ja aamun tullen lähtevän ottamaan selvää yön salaperäisistä äänistä. Juuri tämän takia me emme ampuneet yhtään laukausta ja vältimme turhaa rähinää, kun huomasimme alussa epäonnistuneemme sekä havaitsimme tämän osaston taistelumoraalin.

— Niin kävikin, sillä heti aamun valjettua sieltä tuli vääpeli ja sotamies konepistoolit selässä. Nämä kävelivät suoraan komppaniamme asetamaan väijytykseen, mutta vaikka

näkövinkit 4—5 metrin päässä toisten olevan konepistoolien kanssa ampuvalmiina, eivät antautuneet, vaan kävivät vastarintaan.

Tuloksena kaksi sankarivainajaa lisää naapurille ja meille vain vääpelin pullea karttalaukku tietoineen.

Nyt ei ollut enää salattavaa, sillä tukikohta rupesi elämään ja tämän me kyllä huomasimme välittömästi. Ihmettelimme, että mistä ihmeestä he saivat lentokoneetkin niin äkkiä niskaamme? Sillä emme ehtineet kun noin 200 metriä äskeisestä tapahtumapaikasta, niin jo olivat hävittäjät päällä. Lentäen puun latvoja hipoen, koettaen saada meidät paikallistetuksi, mutta kyllä korpi kätki omansa. Pääsimme aivan tappioita omalle puolelle muutamaa kokemusta rikkaampina.

Tämä oli yksi suomalaisen sissin työpäivää, jotka eivät aina suinkaan päättyneet kohdallamme näin verettömästi, vaikka antoikin jännitystä aivan tarpeeksi.

Ehkä juuri tämä jännitys, missä oli oma elämä myös vaakakupissa, antoi näille retkille oman mielenkiintonsa. Ei meistä juuri kukaan kuolemaan etsinyt, sillä se tuli joukkoomme liiankin usein. Halusimme vain tehdä parhaamme ja täyttää velvollisuutemme tinkimättä tämän silloin ahdistetun isänmaamme hyväksi.

Vanha sissi

Jussin mietteitä

”Hämähäkki kutoo verkkoaan, niin minäkin haluaisin seitin tavoin kutoa nämä ajatukseni Sinun maailmaasi.”

Mikäli tämä teksti ei mene hattusi alle, älä anna sen kuitenkaan luisua ohi, vaan pysähdy ajattelemaan, mikäli sinulla on siihen mahdollisuus

Jussi Suikkanen

Urheilullisista saavutuksistani pidän parhaimpana viidenkymmenen vuoden iän saavuttamista (1978) — näillä eväillä.

Jos elämä tuntuu tylsältä, ajattele: Ei kynääkään heitetä pois, vaan teroitetaan.

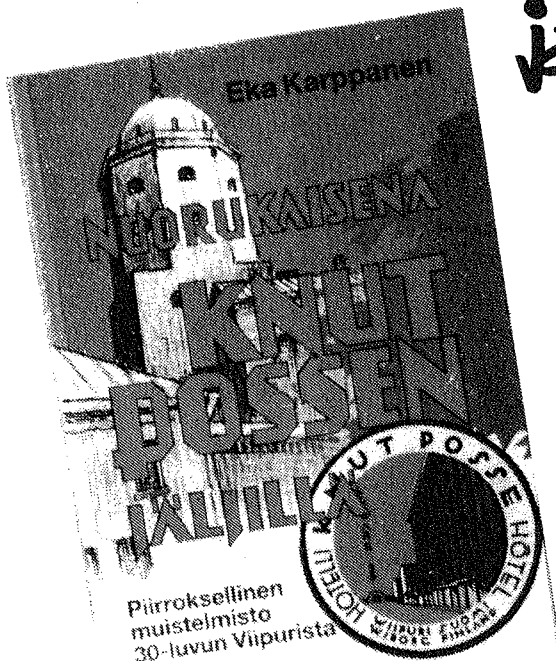
Metsä vastaa niin kuin sinne huudetaan — olisikohan joskus syytä olla huutamatta?

Lapsena opetettiin, että ruokapöydässä pitää olla hiljaa. Elämän varrella huomaa, että niiden oppien mukaan voi jäädä syömättä.

Kun keväinen joki tulvii yli äyräiden, niin väki päivittelee ja valittaa. Mutta: eikö meissä ihmisissä ole suuruudenhulluja ympäri vuoden, miksi ei joki sitten keväällä.

Eka Karppanen

**Nuorukaishana
KNUT POSSEN
jäljillä**

Visuaalinen
viipurilais-
muistelmisto
— juuret
Suvannon
Sakkolassa

OVH.

75,-

Käteismyynnissä Tampereen seudulla
Osuuspankki, Kulju (Esko Kallonen)

Tilaten **Karjalan Kirjapaino Oy**

Oksasenkatu 8, PL 4
53101 LAPPEENRANTA, puh. 953-11700

Sodat ja lotat

Paikallisosastojen puheenjohtajien ilta-askareet keskeytyivät lokakuun 6. päivän iltana 1939 tulleeeseen puhelin-sanomaan. Siinä ilmoitettiin, että seuraavana aamuna tulisi olla ruoka valmiina niin ja niin monelle sadalle miehelle. Käsky tuli suojeluskunta- ja sotilaspiireiltä, koska seuraavana aamuna — 7. lokakuuta — käynnistettiin YH:n peitenimellä osittainen liikekannallepano.

Aluksi kutsuttiin palvelukseen vain kolmen sotilasläänin joukot, mutta jo muutaman päivän kuluttua kaikki kenttäarmeijan reservit. Jäljelle jääneistä muodostettiin kotijoukot.

Lottien toiminnassa ilmeni heti alkuun hankaluuksia, jotka johtuivat lähinnä siitä, että heitä koskevat sota-ajan suunnitelmat eivät olleet kaikissa paikallisosastoissa edes puheenjohtajan tiedossa eivätkä käskyvaltasuhteet olleet täysin selvät. Lisäksi työvoiman tarve oli arvioitu väärin.

Kansialottia olisi tarvittu huomattavasti enemmän; samoin erityisesti viesti- ja ilmavalvontalottia. Sekaannusta aiheutti alkuvaiheessa myös se, että hoidettavaksi tuli tehtäviä, joihin ei oltu osattu varautua. Siviiliväestön siirto rajakylistä katsottiin turvallisuuksista tarpeelliseksi, mutta valtiovallalla ei ollut alkeellistakaan suunnitelmaa siirtävien huollon hoitamiseksi.

Käskyvaltasuhteiden hämäryys aiheutti mm. sen, että armeijan muonavarikolta ei kaikkialla saatu elintarvikkeita, jolloin niitä jouduttiin keräämään ja ostamaan siviiliväestöltä. Tosin kaikkia lottien tarvitsemia tarvikkeita ei varikoilla olisi ollutkaan.

YH:n ja Talvisodan aikana jouduttiin siis uurastamaan paljon sellaisten käytännön asioiden järjestämiseksi, jotka olisivat tulleet hoidetuksi paljon joustavammin, mikäli päättösvaltaa olisi uskottu enemmän piiritasolle ja tietyiltä osin paikallisosas-

toille saakka. Silti lottajärjestö osoitti kykenevänsä toimimaan hyvinkin tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti, vaikka menetyksiltäkään ei välttytty. Talvisodassa kaatui velvollisuuttaan täyttäessään 49 lottaa, ja lisäksi heitä menehtyi sodan rasitusten aiheuttamiin sairauksiin yksitoista ja onnettomuuksissa neljä. Myöhemmin tehdyn tilaston mukaan sodan aiheuttamiin sairauksiin ja vammoihin kuoli vielä kahdeksan lottaa. Luku on todennäköisesti liian alhainen.

Sodan opetukset

Talvisodan kokemusten perusteella tehtäväjakoa täsmennettiin ja koulutusta lisättiin erityisesti niillä aloilla, joilla oli ilmennyt suoranaista työvoimapulaa. Organisaatiomuutoksia aiheutti mm. luovutetuilla alueilla toimineiden piirijärjestöjen lakkauttaminen ja siirtoväkeen kuuluvien lottien sijoittaminen uusilla elinpaikoilla koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Jatkosodan alkaessa keskeiset toiminta-alat olivat jo kunnossa. Kehitystyön tehokkuutta kuvastaa se, että esim. kenttäsairaalojen lääkintälottia oli suorastaan liikaa: vasta pitkän ajan kuluessa heistä kaikki voitiin sijoittaa tehtäviinsä.

Kaikkea ei kuitenkaan oltu osattu ottaa huomioon. Keskityskuljetusten alkaessa ilmeni monia sellaisia tehtäviä, jotka sopivat hyvin lottien hoidettavaksi ja jotka vaativat nopeita ratkaisuja. Erityistä sekaannusta aiheutti se, että kuljetusten mukana lähti suuri määrä lottia, jotka sitten joutuivat odottelemaan liikekannallepanomääräystä pitkäänkin. Viimein osa heistä katsoi oma-aloitteisen toiminnan oikeutetuksi, ja keskusjohtokunnan arvion mukaan heitä oli joukko-osastoissa hyökkäysväheen loputtua useita tuhansia, ja yleisesti he toimivat osastoissa ja yksiköissä, joiden määrävahvuuteen ei

lottia lainkaan kuulunut. Kävi myös ilmi, että palveluksessa oli naisia, jotka eivät olleet koskaan lottiin kuuluneetkaan.

Käskyvaltasuhteiden epäselvyydet ratkaistiin Päämajan kanssa käydyissä neuvotteluissa siten, että käsky- ja rangaistusvalta säilytettiin keskusjohtokunnalla siitä huolimatta, että toiminta tapahtui pääasiassa sotatoimi-alueella. Välittömästi tämän jälkeen johtokunta ryhtyi tarmokkaisiin toimiin selvittääkseen lottatyövoiman tarpeen niin kokonaismäärän kuin sijoittelunkin suhteen.

Ensimmäiseksi asetettiin armeijakuntien divisioonien esikuntiin ns. yhteyslotta, jonka tuli valvoa alueensa lottien sijoittamista, suorittaa vaihdot ja tilata tarpeellinen lisätyövoima. Hän piti kortistoa alueensa lotista.

Tilanne kärjistyy

Asiat etenivät — joskin kangerrellen — kevääseen 1942, jolloin suuri määrä lottia siirtyi työvoimapulan vuoksi tuotannon palvelukseen. Syksyllä tilanne kärjistyi, kun kesäksi maatalous- ja muihin töihin kotiseudulle vapautettuja naisia ei palannutkaan entisiin tehtäviinsä, ja samanaikaisesti opettajat ja korkeakoulujen opiskelijat halusivat palata jatkaamaan työtään ja opiskeluaan. Syntyi yhteensä noin 1500 hengen vajuus, eikä samana vuonna annettua lakia työvelvollisuudesta haluttu soveltaa lottiin.

Kävi ilmi, että työvoiman välittäminen SK-piirien kautta oli hankalaa ja aikaavievää. Tällöin Päämaja suostui siihen, että Päämajan Lotta-asiaain toimistolle keskitettiin koko sotatoimialueen lotta-asiaain hoito. Tässä Päämajan pienimmässä toimistossa oli toimistopäällikön ohella vain neljä työntekijää, mutta valtaa suhteellisesti sitäkin enemmän.

Toimistoon sijoitettiin keskusjohtokunnan määräämä yhteyslotta, jonka alaisia siten olivat kaikki sotatoimialueella olevat lotat. Organisaatiossa alempana olivat suurimpien

yhtymien esikuntien yhteyslottat ja heidän alaisinaan erasteisia lottia: käskyvallaltaan alimpia olivat lottavanhimmat.

Kun uutta järjestelmää ryhdyttiin toteuttamaan, huomattiin että tehtäviin halukkaita ei ollutkaan helppo löytää, ja jouduttiin pitkiinkin soviteluihin. Ainakin osittain tästä johtui se, että tärkeille paikoille sijoitettiin henkilöitä, jotka eivät ominaisuuksiltaan olleet täysin vaativien tehtävien tasolla, mistä seurasi se, että eräissä tapauksissa yhteyslottien ja ylimpien komentajien välillä oli turhia ristiriitoja.

Vaikka Päämaja oli antanut määräyksen, että lottatyövoimaa ei saanut ottaa muuten kuin yhteyslottan kautta, kulkeutui lottia jonkin verran myös suoraan joukko-osastoihin. Syyt olivat yleensä kokonaan muut kuin ammattitaitoisen työvoiman tarve, ja tämä oli omiaan sekoittamaan varsinaista työvoiman välitystä.

Hätätilaratkaisuja

Virallisestikin jouduttiin käyttämään monenlaisia keinoja työvoiman saamiseksi. Komennukselle lähtevien lottien ikärajaa ehdotettiin alennettavaksi, ja palattiin jälleen kysymykseen lottien saattamisesta työvelvollisuuslain alaiseksi. Tämä tapahtui Puolustusministeriön vaatimuksesta. Lain soveltamista ei kuitenkaan haluttu automaattiseksi, vaan sitä sovellettaisiin tapaus tapaukselta ja vain niihin lottiin, joiden palveluksessaolo olisi elintärkeää. Tällöin heille olisi maksettava lain mukainen palkka.

Koulutusta lisättiin mahdollisuuksien mukaan, ja erityispiirteensä siihen tuli mukaan sitoumus, jolla koulutettavat sitoutuivat lähtemään komennukselle koulutuksen päätyttyä. Kipein oli koulutettujen lottien puute ilmavalvonnassa.

Vuoden 1943 keväällä alkoi lottien keskuudessa ilmetä yhä enemmän väsymystä jatkuvaan komennuksella oloon ja pyrkimystä palata siviiliin. Myös terveydentilassa havaittiin huolestuttavia piirteitä, jotka johtuivat

jopa kaksi vuotta kestäneestä asumisesta puutteellisissa oloissa. Fyysinen ja henkinen kestäkyky oli joutunut monien kohdalla liian kireälle.

Sodan jatkuessa tilanne vain paheeni, ja jo maaliskuussa 1944 lottatyövoiman vajaukseksi ilmoitettiin 800 henkilöä. Sitten ilmoitti Ilmavoimien komentaja, että uuden kaluston hoitamiseen tarvitaan noin 3000 lottaa — heistä 650 maakaluston hoitamiseen ja loput muuhun erittäin vaativaan toimintaan. Ongelman ratkaisuksi hän ehdotti, että yliopistojen ja korkeakoulujen toiminta heti keskeytettäisiin ja näin vapautuva naistyövoima ohjattaisiin lähinnä ilmavalvontaan. Rehtorit vastustivat esitystä, mutta ylipäällikkö suostui siihen, että korkeakouluista otettiin 2000 opiskelijaa, joiden nimeäminen annettiin rehtorien tehtäväksi. Keskusjohtokunnan tehtäväksi jäi hankkia loput 1000 henkeä.

Tuskin nämä järjestelyt oli saatu suoritetuksi, kun linnoitusjoukkojen komentajalta tuli ilmoitus 600 lotan tarpeesta. Heitä tarvittiin lähinnä uusien työmaiden muonitustehtävissä.

Komennuksella olevien lottien lukumäärä oli hyvin selvillä aina viimeiseen sotakeskään saakka. Sotasairaaloitten lääkintälotat sekä rajatointojen palveluksessa olleet kanttiini- ja muonituslotat pois lukien puolustusvoimien palveluksessa oli samanaikaisesti palveluksessa noin 13 000 lottaa — heistä kotijoukkojen esikunnassa ja sen alaisissa laitoksissa noin 3000.

Kenttäjoukoissa palveli siis samanaikaisesti noin 10 000 naista, ja he

hoitivat tehtäviä, jotka muutoin olisivat vaatineet hoitajakseen asekuntoisen miehen. Voidaan täydellä syyllä siis sanoa, että tuo kenttälottajoukko vapautti taistelutehtäviin hyvinkin jalkaväkidivisioonan verran miehiä. Yhteen laskien oli molempien sotien aikana palveluksessa kaikkiaan noin 90 000 lottaa.

Tarinat ja todellisuus

Ikuiselta keskustelunaiheelta tuntuu lottien käyttäytyminen rintamaloissa, varsinkin kun siitä on mm. kirjallisuudessa kerrottu väritettyä yksittäistapauksia. Yhteyslottaverkoston perustamisen aikaan joitakin tällaisia tapauksia oli ilmennytkin, ja niinpä jo syksyllä 1941 laadittiin nelikohtainen rangaistusasteikko, jonka ankarin rangaistus oli elinikäinen erottaminen lottajärjestöstä. Tämä perustui siihen, että vaikka lottiin liittymisen ja eroamisen olikin vapaaehtoista, oli lotan järjestön jäsenenä noudatettava järjestön sääntöjä, myös vapaa-aikanaan.

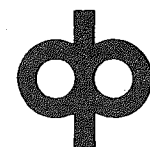
Rangaistusten toimeenpano jätettiin paikallisosastojen tehtäväksi, joskin ankarin rangaistus alistettiin keskusjohtokunnan harkittavaksi. Kovinta rangaistusta jouduttiin käyttämään erittäin harvoin: jatkosodan aikana sotatoimialueella palvelleista noin 90 000 lotasta jouduttiin palauttamaan 346, mikä prosentuaalisesti on noin 0,38 %. Luku tuskin ansaitisi edes mainintaa, ellei vieläkin

Jatkuu seuraavassa numerossa

- Passikuvat heti — otamme myös valokopiot
- Nopea filminkehityspalvelu, jopa tunnissa
- Laaja tarvevalikoima: Kamerate, projektorit, filmit, kehykset
- Valokuvaaja tilattavissa eri tilaisuuksiin, studiokuvauksia

Lempäälän Kuva ja Tarvike
om. Tapio Kuisma, Sirvalahti P. 751 659

Tauno Hynnä
37550 MOISIO

**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

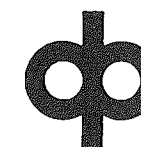
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739541

**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

joustavaa
pankkipalvelua

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoa — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1988 8 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 50 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 NARVA. Puhelin
(931) 734 843.

Postisiirtotili TA 430763-1

Pankki Vesilahden Osuuspankki
37370 NARVA. Käyttötilin numero
551 105-42772.

Vastaava toimittaja
Viljo Purontaa.

Toimituskunta Helmi Uosukainen,
Uuno Pulakka, Eero Koppanen ja
Väinö Kekki.